

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024-2027

(skrajne daty)

Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Arcydzieła literatury powszechnej [pozytywizm]
Kod przedmiotu*	IC1/17
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Literatury i Kultury XIX Wieku oraz Badań Mitoznawczych
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok II semestr 4
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot kierunkowy literaturoznawczy
Język wykładowy	Polski
Koordinator	Dr hab. prof. UR Mariusz Chrostek
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. prof. UR Mariusz Chrostek, prof. dr hab. Marek Stanisław, dr hab. prof. UR Kazimierz Maciąg, dr Anna Dworak, dr Wojciech Maryjka

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW	Liczba pkt. ECTS
4	15								1

1.2. Sposób realizacji zajęćX zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNEZaliczenie *Arcydział literatury powszechnej z wcześniejszych epok.***3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**

3.1 Cele przedmiotu

C1	Poszerzenie wiadomości z zakresu literatury powszechnej
C2	Doskonalenie metod analizy i interpretacji tekstu literackiego oraz rozumienia zasad rządzących rozwojem zjawisk literackich
C3	Świadomość wpływu literatury powszechnej na literaturę polską

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka ma wiedzę o kierunkach rozwoju i nowych zjawiskach w dziewiętnastowiecznej literaturze i kulturze polskiej oraz światowej.	K_Wo5
EK_02	Student/ka ma uporządkowaną wiedzę na temat znaczenia filologii w kształtowaniu współczesnego człowieka, swobodnie poruszającego się w obszarze kultury i literatury XIX w.	K_Wo8 K_W12
EK_03	Student/ka potrafi krytycznie czytać teksty źródłowe, utwory literackie oraz literaturoznawcze z zastosowaniem odpowiedniej metodologii, w celu określenia ich znaczenia i miejsca w procesie historyczno-kulturowym.	K_Uo6
EK_04	Student/ka potrafi precyzyjnie wyrażać myśli, argumentować, dyskutować i formułować wnioski.	K_Uo7
EK_05	Student/ka krytycznie ocenia posiadaną wiedzę i umiejętności, rozwiązuje problemy i przyjmuje postawę odbiorcy i badacza literatury pięknej.	K_Ko1

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Europa Zachodnia w II połowie XIX wieku – sytuacja społeczna i gospodarcza (szybka industrializacja, wielkie miasta, migracje, wiek pary i elektryczności, kolej, powszechność prasy i zmiany w języku, emancypacja kobiet, imperializm schyłku stulecia).
Podstawy filozoficzne – H.T. Buckle, A. Comte, J.S. Mill, H. Spencer, E. Renan, H. Taine.
Światopogląd pozytywistyczny (scjentyzm, agnostycyzm, ewolucjonizm, utylitaryzm)
Literatura francuska (1). Sytuacja polityczna po 1848 r. Realizm i jego założenia. Teoretycy realizmu w literaturze: Honoré de Balzac, Charles Augustin Saint-Beuve, Champfleury [Jules

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Husson], Louis Edmond Duranty. Malarstwo realistyczne Gustava Courbета.
<p>Literatura francuska (2). Honoré de Balzac – burzliwe życie, wulkan energii, pracoholizm.</p> <p><i>Komedia ludzka</i> – granice dzieła i jego wielkość.</p> <p><i>Ojciec Goriot</i> – zarys fabuły, bohaterowie, kompozycja, dramat tytułowej postaci, surowy osąd społeczeństwa.</p> <p><i>Eugenia Grandet</i> – zarys fabuły, bohaterowie, charakterologiczny portret skąpca.</p> <p><i>Jaszczur</i> – kompozycja, „żyć bez miary” – dramat głównego bohatera, elementy romantyczne (fantastyczne) i realistyczne, refleksja nad ulotnością życia.</p>
<p>Literatura francuska (3). Gustav Flaubert – życie i dzieło. Poglądy pisarza. Mistrzostwo formy.</p> <p><i>Pani Bovary</i> – tytułowa femme fatale i jej mężczyźni, realizm i antymieszkańskość, psychologizm postaci, bowaryzm – polskie nawiązania, recepcja powieści.</p> <p><i>Salambo</i> – powieść z dziejów starożytnej Kartaginy: miłość, przepych, wyrafinowane okrucieństwo.</p>
<p>Literatura francuska (4). Naturalizm i jego założenia – powieść naturalistyczna.</p> <p>Emil Zola – najwybitniejszy teoretyk i praktyk naturalizmu. Twórczość wczesna i dojrzała. <i>Rougon-Macquartowie. Historia naturalna i społeczna rodziny za czasów Drugiego Cesarstwa</i> jako dzieło życia. Naśladowcy Zoli – <i>Wieczory medańskie</i>. Zola i sprawa kapitana Dreyfusa.</p> <p><i>Germinal</i> – przygotowania do napisania powieści, fabuła, znaczenie tytułu, środowisko górników, rewolucja jako wizja przyszłości.</p> <p><i>Nana</i> – powieść o luksusowej prostytutce. Fabuła, postaci. Kobieta upadła jako siła niszcząca i jako symbol.</p> <p><i>Wszystko dla pań</i> – imponujące studia w terenie poświęcone paryskim domom towarowym, fabuła i główne problemy (potęga reklamy, kapitalistyczny wyzysk, manipulowanie kobietami, zniszczenie tradycyjnego handlu). Nietrwały optymizm Zoli. Aktualność powieści.</p>
<p>Literatura francuska (5). Inni pisarze – naturaliści. Guy de Maupassant – mistrz noweli, <i>Baryteczka</i>. Bracia Edmund i Juliusz Goncourtowie – subtelność i artystyczne wyrafinowanie. Alfons Daudet – wrażliwy portrecista ciężko pracujących i skrzywdzonych. Jules Vallès – buntownik walczący o sprawiedliwość. Joris-Karl Huysmans – dezerterski naturalizm i jego powieść <i>Na wspaniałym</i>. Teatr i dramat naturalistyczny – André Antoine i Henry Becque.</p>
<p>Literatura francuska (6). Najwybitniejsi poeci. Charles Baudelaire i jego <i>Kwiaty zła</i> (pesymizm, katastrofizm, upodobanie do szaleństwa). Charles Leconte de Lisle – inicjator parnasizmu. Prekursorzy symbolizmu: Paul Verlaine, Artur Rimbaud, Stefan Mallarmé – burzliwe dzieje związku Verlaine’a i Rimbauda.</p>
<p>Literatura rosyjska (1). Realizm w Rosji – najważniejsze zjawiska: szkoła naturalna i jej przedstawiciele, narodnictwo, raznoczyńcy, okcydentaliści (Wisarion G. Bieliński, Nikołaj G. Czernyszewski, Michał J. Sałtykow-Szczedrin, Aleksander I. Hercen), słowianofile (Aleksiej S. Chomiakow).</p>
<p>Literatura rosyjska (2). Lew Tołstoj – życie, działalność, twórczość.</p> <p><i>Wojna i pokój</i> – historyzm powieści, koncepcja narodu jako całości, wybitne jednostki (Napoleon) i wielkie masy, bohaterowie, wartości artystyczne.</p> <p><i>Anna Karenina</i> – trójka głównych bohaterów, dramat Anny, konserwatywni i nowocześni.</p>

<p>Tołstoizm – filozofia życiowa pisarza.</p> <p>Późna twórczość – <i>Zmartwychwstanie</i> (wątki polskie w powieści) i opowiadania.</p>
<p>Literatura rosyjska (3). Fiodor Dostojewski – trudny życiorys: zesłanie (<i>Zapiski z domu umarłych</i>), uzależnienie od hazardu (<i>Gracz</i>), nierozwiązane dylematy moralne, walka dobra i zła – najwybitniejsze powieści: <i>Idiota</i>, <i>Biesy</i>, <i>Bracia Karamazow</i>. Twórca powieści polifonicznej.</p> <p><i>Zbrodnia i kara</i> – zarys fabuły, tytułowy bohater, problematyka moralna, nietzscheanizm, indywidualizm i granice wolności, znaki zapytania.</p>
<p>Literatura rosyjska (4). Iwan Turgieniew – mistrz prozy realistycznej. Przegląd najważniejszych utworów.</p> <p>Antoni Czechow – najwybitniejsze opowiadania i dramaty: tragedia codziennej egzystencji przeciętnych ludzi.</p> <p>Iwan Gonczarow – <i>Obłomow</i> i obłomowszczyzna.</p>
<p>Literatura angielska. Anglia w epoce wiktoriańskiej.</p> <p>Charles Dickens i jego powieści w odcinkach.</p> <p><i>Klub Pickwicka</i> – portret angielskiego dżentelmena, zderzenie humoru i poważnych problemów społecznych, mistrzowskie portrety bohaterów.</p> <p><i>Dawid Copperfield</i> – dziecko i jego świat, perypetie bohatera, wątki autobiograficzne. Cechy pisarstwa Dickensa.</p> <p>William Thackeray i Oscar Wilde – zarys sylwetek pisarzy.</p>

- B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych, zajęć warsztatowych – nie dotyczy

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład z prezentacją multimedialną

4. METODY I KRYTERIA OCENY

Zaliczenie z oceną.

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	Wykład
EK_02	egzamin ustny, ocena w trakcie zajęć	Wykład
EK_03	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	Wykład

EK_04	obserwacja i ocena w trakcie zajęć	Wykład
EK_05	Obserwacja i ocena w trakcie zajęć, egzamin ustny	Wykład

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Zaliczenie z oceną. Na ocenę dobrą i bardzo dobrą studenci powinni wykazać się znajomością problematyki jednej lub dwóch lektur (albo jednej lektury i zagadnień z jednego wybranego wykładu), co udokumentują w formie pisemnej bądź ustnie w czasie konsultacji.

Zagadnienia z *Arcydzieł literatury powszechnej* obowiązujące studentów zdających egzamin z *Literaturą pozytywizmu*.

1. C. Dickens i H. Balzac – twórcy europejskiego realizmu. Autor „Komedii ludzkiej” i jego metoda twórcza: człowiek jako wytwór środowiska, wszechwładna rola pieniądza (*Ojciec Goriot*, *Eugenia Grandet*); elementy irracjonalne i fantastyczne prozy Balzaca (Jaszczur).
2. Realizm rosyjski – L. Tołstoj: a) *Wojna i pokój* jako powieść historyczna i obyczajowa; historiozofia Tołstoja (twórcą historii naród, nie jednostka wybitna). b) *Anna Karenina* jako arcydzieło powieści psychologicznej; jedna z najdoskonalszych kreacji kobiecych w literaturze europejskiej; problem miłości „występnej” i obowiązków rodzinnych.
3. *Anna Karenina* i *Emma Bovary* – dwie bohaterki tragiczne w literaturze europejskiej.
4. Mistrz obiektywizmu - G. Flaubert. *Madame Bovary* jako powieść antymieszczańska; choroba bovaryzmu, elementy naturalistyczne, znakomita kreacja kobieca.
5. Naturalizm francuski i jego najwybitniejszy przedstawiciel – E. Zola. Omów wybraną powieść (*Germinal* - pełna brutalnych scen powieść o życiu francuskich górników; *Nana* – powieść o losach prostytutki i o biologicznej sile erotyzmu; *Wszystko dla pań* – historia XIX wiecznego „hipermarketu” i jednej z jego sprzedawczyń).
6. Dylematy moralne w twórczości F. Dostojewskiego. Próba wędrówki w głąb duszy ludzkiej i próba wyjaśnienia istoty zła. Omów na przykładzie *Zbrodni i kary*.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do egzaminu)	13

SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	-----
zasady i formy odbywania praktyk	-----

7. LITERATURA

Teksty

Karol Dickens, *David Copperfield* lub *Klub Pickwicka*.

Balzac Honoriusz, *Ojciec Goriot*, *Eugenia Grandet* lub *Jaszczur*.

Dostojewski Fiodor, *Zbrodnia i kara*.

Gogol Mikołaj, *Martwe dusze*.

Flaubert Gustaw, *Pani Bovary*.

Maupassant Guy, *Baryłeczka*.

Tołstoj Lew, *Anna Karenina* lub *Wojna i pokój*.

Zola Emil, *Germinal* lub *Nana* lub *Wszystko dla pań*.

Opracowania i literatura uzupełniająca dla studentów szczególnie zainteresowanych problematyką zajęć do wykorzystania w przyszłej pracy zawodowej:

Adamski J., *Historia literatury francuskiej*, Wrocław 1989.

Bouty M., *Słownik dzieł i tematów literatury francuskiej*, Wrocław 1995.

Dzieje literatur europejskich, red. W. Floryan, t. 1-3.

Galster B., *Mikołaj Gogol*, Warszawa 1967.

Lanson G., Tuffrau P., *Historia literatury francuskiej w zarysie*, Warszawa 1963.

Literatura francuska, red. A. Adam, G. Lerminier, E. Morot-Sir, tom II: XIX i XX wiek, Warszawa 1980.

Literatura rosyjska w zarysie pod red. Z. Barańskiego i A. Semczuka, Warszawa 1975.

Mackiewicz S., *Dostojewski*, Warszawa 1957.

Maurois A., *Prometeusz, czyli Życie Balzaca*, Warszawa 1970.

Mroczkowski P., *Historia literatury angielskiej. Zarys*, Wrocław 1986.

Mroczkowski P., *Zarys historii literatury angielskiej (Od preromantyzmu do czasów najnowszych)*, Katowice 1978.

Mucha B., *Historia literatury rosyjskiej. Zarys*, Wrocław 1989.

Parandowski J., *Flaubert*, Warszawa 1948.

Przybylski R., *Dostojewski i „przekłęte problemy”*, Warszawa 1964.

Reizof B., *Flaubert*, Warszawa 1961.

Suwała H., *Emil Zola*, Warszawa 1968.

Balakirsky-Katz M., *Émile Zola, the Coherence of Naturalist Literature, and the Judensau*, „Jewish Social Studies. New Series” 2006, vol. 13, nr 1, s. 110-135.

Urbankowski B., *Dostojewski - dramat humanizmów*, Warszawa 1978.

Maciąg K., *Inny świat, inni ludzie w „Notatkach z podróży do Ameryki” Karola Dickensa i „Listach z podróży do Ameryki” Henryka Sienkiewicza*, w: *Inny w podróży*, t. 1. *Literackie świadectwa podróży na przestrzeni wieków*, pod redakcją O. Weretiuk i M. Rabizo-Birek, Rzeszów 2017.

Semczuk A., *Lew Tołstoj*, Warszawa 1967.

Śliwowski R., *Antoni Czechow*, Warszawa 1965.

Tieghem P. Van, *Główne doktryny literackie we Francji. Od Plejady do surrealizmu*,
Warszawa 1971.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej